

HYDROŻELE JAKO SKŁADNIKI PODŁOŻY OGRODNICZYCH STOSOWANE W PRODUKCJI ROZSADY JEDNOROCZNYCH ROŚLIN KWIETNIKOWYCH

Barbara Michalak, Jerzy Hetman

Katedra Roślin Ozdobnych, Akademia Rolnicza w Lublinie

Wstęp

Zainteresowanie produkcją rozsąd jednorocznych roślin kwiatnikowych wzrasta w Polsce z roku na rok. Rośliny te charakteryzują się obfitym i długotrwałym kwitnieniem – od czerwca do późnej jesieni dużymi walorami dekoracyjnymi, dużą odpornością na niesprzyjające warunki atmosferyczne, jak również dużą odpornością na choroby i szkodniki. Dlatego też coraz częściej wykorzystuje się rośliny kwiatnikowe w nasadzeniach przydomowych, działkach rekreacyjnych, w parkach miejskich, ogrodach patioowych, tarasach, balkonach oraz na cementarzach.

W ostatnich latach na naszym rynku pojawiły się hydrożele – superabsorbenty. Potoczna nazwa superabsorbenty odnosi się do polimerów, które w stanie suchym mają postać proszku lub granulek, natomiast po napęcznieniu tworzą żel lub galaretkę. W zależności od budowy chemicznej i charakteru środowiska mogą wchłaniać wodę lub wodne roztwory różnych substancji w ilościach wielokrotnie przekraczających ich masę. Te właściwości sprawiły, że zaczęto je stosować jako składniki podłoży ogrodniczych w celu poprawy właściwości wodno-powietrznych [JOHNSON, LEAH 1990; KAŁĘDKOWSKA 1991; BEREŚ, KAŁĘDKOWSKA 1992; GÓRECKI, PAUL 1993].

W wielu krajach od kilku lat bada się właściwości tych związków. Produkcja światowa superabsorbentów akrylowych wynosi ponad 200 tys. ton rocznie i ciągle wzrasta. Głównymi producentami są: USA, Japonia, Europa Zachodnia oraz inne kraje, w tym Polska. W handlu dostępne są preparaty, których nazwa odzwierciedla niekiedy właściwości bądź naturę chemiczną, na przykład: Aqua-Lox, Vitterra, Ekożel, Akrygel, Alcosorb, Supersorb, Terra-Sorb, Perma Sorb, Agrosok, Aqua-Terra-3, Aqua-Terra-RP, Aqua-Terra-KM, Water Lok, Aqua-Gel. Przeprowadzone w kraju badania dowodzą, że polskie hydrożele nie ustępują zagranicznym superabsorbentom [HETMAN, MARTYN 1996; CHMIEL, STASIAK 1997].

Celem niniejszej pracy było określenie wpływu dodatku superabsorbentów na wzrost i kwitnienie roślin uprawianych w podłożach tradycyjnych oraz w nowym podłożu, jakim jest włókno kokosowe.

Materiał i metody

Doświadczenia przeprowadzono w latach 1996–1998 w Katedrze Roślin Ozdobnych AR w Lublinie. W badaniach uwzględniono 2 gatunki powszechnie uprawianych roślin kwiatnikowych: aksamitkę rozpięchłą (*Tagetes patula* L.) i żeniszka meksykańskiego (*Ageratum houstonianum* MILL.). Nasiona aksamitki rozpięchłej odmiany Arlekin i żeniszka meksykańskiego odmiany Pink Ball wysiewano rzutowo do skrzynek w odkażoną ziemię inspektową preparatem Sandozan Manco 0,2%. W fazie dwóch liści siewki sadzono do doniczek o średnicy 8 cm w następujące podłoża:

- włókno kokosowe,
- torf wysoki,
- torf wysoki + kompost korowy (1:1),
- torf wysoki + perlit (1:1).

Zastosowany jako podłoże torf wysoki był zwapnowany kredą w dawce 6 g·dm⁻³ torfu do pH 6,5. Podłoże z włókien kokosowych przygotowano wg zaleceń producenta, tj. do jednej kostki sprasowanego włókna kokosowego o objętości 1 dm³ i masie 650 g dodano 4 dm³ wody i pozostawiono do napęcznienia na okres 15 minut. Z tego otrzymano 7 dm³ podłoża. Torf wysoki oraz mieszaniny torfu wysokiego z kompostem korowym i perlitem wzbogacono wieloskładnikowym nawozem mineralnym Azofoska w ilości 1,5 g·dm³ podłoża.

Do każdego z podłoży dodawano dwa hydrozele: Akrygel KM i Alcosorb-400 w dawkach: 0, 2, 4 i 6 g·dm³ podłoża. Łącznie doświadczenie obejmowało 32 kombinacje podłoży dla każdego gatunku badanych roślin.

Po dokładnym wymieszaniu superabsorbentów z poszczególnymi podłożami nawilżono je wodą. Ilość wody była różna i zależała od rodzaju i dawki hydrozeli.

W czasie uprawy obserwowano wzrost i rozwój roślin, a po sześciu tygodniach dokonano następujących pomiarów:

- ważono część nadziemną,
- określono liczbę bocznych rozgałęzień,
- ważono system korzeniowy.

Doświadczenie założone było w 25 powtórzeniach, przy czym powtórzeniem była jedna roślina. Doświadczenie prowadzono w tunelu foliowym bez ogrzewania w maju i czerwcu przez trzy kolejne sezony wegetacyjne.

Wyniki

W tab. 1–6 przedstawiono średnie wyniki z 3 lat badań. Liczba bocznych rozgałęzień aksamitki rozpięchłej w czasie likwidacji doświadczenia wynosiła od 3,50 szt. (włókno kokosowe przy dawce 6 g Akrygelu KM na dm³ podłoża do 12,69 szt. (torf wysoki przy dawce 4 g Akrygelu KM na dm³ podłoża), tab. 1. W torfie wysokim uzyskano największą liczbę bocznych rozgałęzień niezależnie od dawki hydrozeli (11,30 szt.) z dodatkiem Akrygelu KM oraz Alcosorbu-400 (11,29 szt.). Nieco mniej bocznych rozgałęzień wytworzyły rośliny aksamitki rosłone w mieszaninie torfu i perlitu z dodatkiem Alcosorbu-400 osiągając średnią 8,97 szt.

Tabela 1; Table 1

Średnie wartości dla liczby bocznych rozgałęzień (szt.) rozsady aksamitki rozpierzchłej z trzech lat doświadczeń w zależności od dawek i rodzaju hydrożelu (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) w różnych podłożach

Mean values for the number of side ramification of *Tagetes patula nana* in 3 year experiments depending on the kind and dose of hydrogel used (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) on different substrates

Dawka hydrożelu Dose of hydrogel (g·dm ⁻³) (C)	Podłoże; Substrate (A)												Hydrożel Hydrogel (B)		x̄
	torf + kora peat + bark		torf + perlit peat + perlite		torf peat		włókno kokosowe coir		torf + kora peat + bark	torf + perlit peat + perlite	torf peat	włókno kokosowe; coir	A	P	
	A	P	A	P	A	P	A	P							
0	7,86	7,86	7,75	7,75	11,66	11,66	4,08	4,08	7,86	7,75	11,66	4,08	7,84 BC	7,84 BC	7,84 B
2	7,77	8,44	9,02	8,52	11,19	10,33	4,63	3,69	8,11	8,77	10,76	4,16	8,15 ABC	7,75 C	7,95 AB
4	8,38	9,25	8,69	9,08	10,75	12,69	4,83	4,63	8,81	8,88	11,72	4,73	8,16 ABC	8,91 AB	8,54 A
6	8,80	7,75	10,44	8,91	11,55	10,52	5,58	3,50	8,27	9,68	11,04	4,54	9,09 A	7,67 C	8,38 AB
x̄	8,20	8,32	8,97	8,56	11,29	11,30	4,78	3,97	8,26 BC	8,77 B	11,29 A	4,38 D	8,31	8,04	–

NIR_{0,05}; LSD_{0,05} dla porównania istotności różnic między podłożami; to compare significant differences between substrates
dla porównania wpływu dawek; to compare the influence of the doses
dla porównania interakcji podłoży i dawek; to compare the interaction of substrates and doses

A – 0,69
C – 0,69
B × C – 1,16

Tabela 2; Table 2

Średnie wartości dla masy części nadziemnej (g) rozsady aksamitki rozpięrzchłej z trzech lat doświadczeń w zależności od dawek i rodzaju hydrożelu (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) w różnych podłożach

Mean values for the mass of overground portion of *Tagetes patula nana* in 3 year experiments depending on the kind and dose of hydrogel used (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) on different substrates

Dawka hydrożelu Dose of hydrogel (g·dm ⁻³) (C)	Podłoże; Substrate (A)												Hydrożel Hydrogel (B)		x̄
	torf + kora peat + bark		torf + perlit peat + perlite		torf peat		włókno kokosowe coir		torf + kora peat + bark	torf + perlit peat + perlite	torf peat	włókno kokosowe; coir	A	P	
	A	P	A	P	A	P	A	P							
0	18,07	18,07	14,45	14,45	16,02	16,02	3,76	3,76	18,07 AB	14,45 E	16,02 C-E	3,76 F	13,07 AB	13,07 AB	13,07 B
2	18,63	16,88	16,28	14,63	17,96	16,68	4,20	3,97	17,76 ABC	15,45 DE	17,32 A-D	4,08 F	14,26 A	13,04 AB	13,65 AB
4	18,88	18,84	15,28	15,95	16,08	17,66	4,88	4,42	18,86 A	15,61 DE	16,87 A-D	4,65 F	13,78 AB	14,22 A	14,00 A
6	16,91	16,76	17,05	15,28	17,16	16,11	4,82	3,28	16,84 B-D	16,16 B-E	16,63 B-D	4,05 F	13,98 AB	12,86 B	13,42 AB
x̄	18,12	17,64	15,76	15,08	16,80	16,62	4,41	3,86	17,88 A	15,42 C	16,71 B	4,14 D	13,78 A	13,30 B	-

NIR_{0,05}; LSD_{0,05}

pomiędzy podłożami; between substrates
pomiędzy hydrożelami; between hydrogels
pomiędzy dawkami; between doses
we współdziałaniu; in synergy

A – 0,75
B – 0,41
C – 0,75
A × C – 2,01; B × C – 1,26

Tabela 3; Table 3

Średnie wartości dla masy korzeni (g) rozsady aksamitki rozpierzchłej z trzech lat doświadczeń w zależności od dawek i rodzaju hydrożelu (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) w różnych podłożach

Mean values for the mass of the root (g) of *Tagetes patula nana* in 3 year experiments depending on the kind and dose of hydrogel used (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) on different substrates

Dawka hydrożelu Dose of hydrogel (g·dm ⁻³) (C)	Podłoże; Substrate (A)												Hydrożel Hydrogel (B)		x̄
	torf + kora peat + bark		torf + perlit peat + perlite		torf peat		włókno kokosowe coir		torf + kora peat + bark	torf + perlit peat + perlite	torf peat	włókno kokosowe; coir	A	p	
	A	P	A	P	A	P	A	P							
0	12,05 h	12,05 h	12,61ggh	12,61ggh	14,31 e-h	14,31 e-h	4,06 i	4,06 i	12,05 E	12,61 E	14,31 DE	4,06 F	10,75 E	10,75 E	10,75 C
2	13,20 f-h	15,42 c-g	14,93 d-h	19,44 ab	18,14 a-d	15,55 c-g	3,69 i	5,50 i	14,31 DE	17,19 A-C	16,85 BC	4,59 F	12,49 D	13,98 BC	13,23 B
4	15,31 c-h	18,12 a-d	15,14 d-h	19,59 ab	16,96 b-e	18,64 a-c	4,75 i	4,27 i	16,71 BC	17,36 AB	17,80 AB	4,51 F	13,04 CD	15,16 AB	14,10 A
60	13,06 f-h	17,02 b-e	17,62 b-e	21,06 a	16,35 b-f	21,45 a	5,01 i	5,44 i	15,04 CD	19,34 A	18,90 AB	5,22 F	13,01 CD	16,24 A	14,63 A
x̄	13,40 D	15,65 C	15,07 C	18,18 A	16,44 BC	17,49 AB	4,38 E	4,82 E	14,53 B	16,62 A	16,96 A	4,60 C	12,32 B	14,03 A	-

NIR_{0,05}; LSD_{0,05}

pomiędzy podłożami; between substrates
pomiędzy hydrożelami; between hydrogels
pomiędzy dawkami; between doses
we współdziałaniu; in synergy

A – 0,86
B – 0,47
C – 0,86
A × B – 1,44; A × C – 2,31; B × C – 1,44; A × B × C – 3,37

Tabela 4; Table 4

Średnie wartości dla liczby bocznych rozgałęzień (szt.) rozsady żeniszka meksykańskiego z trzech lat doświadczeń w zależności od dawek i rodzaju hydrogelu (A – Alcosorb 400, P – Akrygel KM) w różnych podłożach

Mean values for the number of side ramification of *Ageratum houstonianum* in 3 year experiments depending on the kind and dose of hydrogel used (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) on different substrates

Dawka hydrogelu Dose of hydrogel (g·dm ⁻³) (C)	Podłoże; Substrate (A)												Hydrożel Hydrogel (B)		x̄
	torf + kora peat + bark		torf + perlit peat + perlite		torf peat		włókno kokosowe coir		torf + kora peat + bark	torf + perlit peat + perlite	torf peat	włókno kokosowe; coir	A	P	
	A	P	A	P	A	P	A	P							
0	1,94 j	1,94 j	4,86 i	4,86 i	7,61 h	7,61 h	5,44 i	5,44 i	1,94 I	4,86 H	7,61 G	5,44 H	4,96	4,96	4,96 C
2	10,75 a-e	11,66 a-c	9,72 d-g	9,41 e-g	9,25 e-h	9,02 f-h	4,88 i	5,22 i	11,20 A-C	9,56 D-F	9,13 EF	5,05 H	8,65	8,83	8,74 B
4	12,27 a	11,33 a-d	10,41 b-f	9,97 c-g	8,50 g-h	9,50 e-g	5,44 i	4,61 i	11,80 AB	10,19 C-E	9,00 F	5,02 H	9,15	8,85	9,00 B
6	12,33 a	11,77 ab	11,50 a-c	9,30 e-h	10,22 b-g	10,05 b-g	5,38 i	5,69 i	12,05 A	10,40 CD	10,13 C-F	5,54 H	9,86	9,20	9,53 A
x̄	9,32	9,18	9,12	8,38	8,89	9,04	5,29	5,24	9,25 A	8,75 B	8,97 AB	5,26 C	8,15	7,96	-

NIR_{0,05}; LSD_{0,05}

między podłożami; between substrates
między dawkami; between doses
we współdziałaniu; in synergy

A - 0,44

C - 0,44

A × C - 1,19; A × B × C - 1,73

Tabela 5; Table 5

Średnie wartości dla masy części nadziemnej (g) rozsady żeniszka meksykańskiego z trzech lat doświadczeń w zależności od dawek i rodzaju hydrożelu (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) w różnych podłożach

Mean values for the mass of overground portion of *Ageratum houstonianum* in 3 year experiments depending on the kind and dose of hydrogel used (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) on different substrates

Dawka hydrożelu Dose of hydrogel (g·dm ⁻³) (C)	Podłoże; Substrate (A)												Hydrożel Hydrogel (B)		x̄
	torf + kora peat + bark		torf + perlit peat + perlite		torf peat		włókno kokosowe coir		torf + kora peat + bark	torf + perlit peat + perlite	torf peat	włókno kokosowe; coir	A	P	
	A	P	A	P	A	P	A	P							
0	1,83 g	1,83 g	6,91 f	6,91 f	13,72 e	13,72 e	2,99 g	2,99 g	1,83 E	6,91 D	13,72 C	2,99 E	6,36 D	6,36 D	6,36 B
2	15,47 a-e	15,63 a-e	14,83 b-e	13,58 e	14,54 b-e	15,71 a-e	2,90 g	3,21 g	15,55 A-C	14,21 BC	15,13 A-C	3,05 E	11,93 C	12,03 C	11,98 A
4	17,53 a-c	13,98 e	17,29 a-d	14,35 c-e	16,36 a-e	14,40 c-e	2,88 g	3,28 g	15,75 A-C	15,82 A-C	15,38 A-C	3,08 E	13,51 A	11,50 C	12,51 A
6	14,15 de	15,76 a-e	18,72 a	14,81 b-e	17,77 ab	14,51 c-e	3,17 g	3,38 g	14,95 A-C	16,77 A	16,14 AB	3,27 E	13,45 AB	12,12 BC	12,78 A
x̄	12,24 B	11,80 B	14,44 A	12,41 B	15,59 A	14,58 A	2,98 C	3,21 C	12,02 C	13,43 B	15,09 A	3,10 D	11,31 A	10,50 B	-

NIR_{0,05}; LSD_{0,05}

pomiędzy podłożami; between substrates
 pomiędzy hydrożelami; between hydrogels
 pomiędzy dawkami; between doses
 we współdziałaniu; in synergy

A – 0,84
B – 0,45
C – 0,84
A × B – 1,40; A × C – 2,23; B × C – 1,40; A × B × C – 3,26

Tabela 6; Table 6

Średnie wartości dla masy korzeni (g) rozsady żeniszka meksykańskiego z trzech lat doświadczeń w zależności od dawek i rodzaju hydrożelu (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) w różnych podłożach

Mean values for the mass of the root (g) of *Ageratum houstonianum* in 3 year experiments depending on the kind and dose of hydrogel used (A – Alcosorb-400, P – Akrygel KM) on different substrates

Dawka hydrożelu Dose of hydrogel (g·dm ⁻³) (C)	Podłoże; Substrate (A)												Hydrożel Hydrogel (B)		x̄
	torf + kora peat + bark		torf + perlit peat + perlite		torf peat		włókno kokosowe coir		torf + kora peat + bark	torf + perlit peat + perlite	torf peat	włókno kokosowe; coir	A	P	
	A	P	A	P	A	P	A	P							
0	2,78	2,78	3,74	3,74	6,51	6,51	5,40	5,40	2,78 H	3,74 GH	6,51 EF	5,40 FG	4,61	4,61	4,61 C
2	8,64	9,41	11,91	11,37	9,10	8,08	3,83	3,72	9,03 CD	11,64 AB	8,59 CD	3,78 GH	8,37	8,15	8,26 B
4	8,93	7,89	13,03	11,80	9,34	11,20	3,38	4,11	8,41 C-E	12,41 A	10,27 BC	3,74 GH	8,67	8,75	8,71 AB
6	7,59	7,79	13,56	11,05	12,46	13,09	4,05	4,15	7,69 DE	12,30 A	12,77 A	4,10 GH	9,41	9,02	9,22 A
x̄	6,99	6,97	10,56	9,49	9,35	9,72	4,17	4,34	6,98 B	10,02 A	9,53 A	4,25 C	7,76	7,63	-

NIR_{0,05}; LSD_{0,05}

między podłożami; between substrates
między dawkami; between doses
we współdziałaniu; in synergy

A – 0,75
C – 0,75
A × C – 2,02

Wartości masy części nadziemnej rozsady aksamitki rozpierzchłej mieściły się w granicach od 3,28 g u roślin rosnących we włóknie kokosowym z dodatkiem 6 g Akrygelu KM na dm^3 podłoża do 18,88 g u roślin rosnących w mieszaninie torfu i kory z dodatkiem 4 g Alcosorbu-400 na dm^3 podłoża (tab. 2). Pomijając dawki sorbentu największą masę części nadziemnej uzyskano przy zastosowaniu hydrożelu angielskiego w mieszaninie torfu i kory (18,12 g), a w następnej kolejności w tym samym podłożu przy dodatku Akrygelu KM (17,64 g).

Wartości masy korzeni rozsady aksamitki rozpierzchłej wahały się od 4,06 g w kombinacji kontrolnej we włóknie kokosowym do 21,45 g w podłożu z torfu przy dawce 6 g Akrygelu KM na dm^3 podłoża (tab. 3). Największą masę korzeni wytworzyły rośliny aksamitki rosnące w mieszaninie torfu i perlitu z dodatkiem Akrygelu KM (18,18 g). W pozostałych kombinacjach wartości te zamykały się w granicach od 4,38 g (włókno kokosowe z dodatkiem Alcosorbu-400) do 17,49 g (torf z dodatkiem Akrygelu KM). Pomijając rodzaj i dawki sorbentu największą masę korzeni uzyskano w podłożu torfowym (16,96 g). W następnej kolejności uszeregowaly się: torf + perlit (16,62 g) i torf + kora (14,53 g). Najmniejszą masę korzeni wytworzyły rośliny aksamitki rosnące we włóknie kokosowym (4,60 g).

Najwcześniej zakwitaly rośliny żeniszka meksykańskiego rosnące w mieszaninie torfu i kory z dodatkiem Alcosorbu-400 w dawce 6 g na dm^3 podłoża. Rośliny te wcześniej wchodziły w fazę kwitnienia i przez to przedstawiały większą wartość dekoracyjną.

Średnie wartości liczby bocznych rozgałęzień żeniszka meksykańskiego niezależnie od rodzaju hydrożelu obejmowały zakres 1,94 szt. (podłoże kontrolne torf + kora) do 12,33 szt. (torf + kora z dodatkiem Alcosorbu-400 w dawce 6 g na dm^3 podłoża), tab. 4. Najwyższą średnią liczbę bocznych rozgałęzień (9,32 szt.) uzyskano w podłożu torf + kora z dodatkiem Alcosorbu-400. W dalszej kolejności uszeregowaly się podłoża: torf + perlit z dodatkiem Alcosorbu-400 (9,12 szt.), torf z dodatkiem hydrożelu polskiego (9,04 szt.) Rośliny o największej liczbie bocznych rozgałęzień otrzymano w podłożu składającym się z torfu i kory (9,25 szt.)

Średnie wartości świeżej masy części nadziemnej żeniszka obejmowały zakres od 1,83 g (podłoże kontrolne – torf + kora) do 18,72 g (torf + perlit z dodatkiem Alcosorbu-400 6 $\text{g}\cdot\text{dm}^{-3}$), tab. 5. Najwyższą średnią masę części nadziemnej (15,59 g) uzyskano w torfie wysokim z dodatkiem Alcosorbu-400, a w następnej kolejności w tym samym podłożu przy zastosowaniu hydrożelu polskiego (14,58 g). W dalszej kolejności uszeregowalo się podłoże: torf + perlit z dodatkiem Alcosorbu-400 (14,44 g) oraz z dodatkiem hydrożelu polskiego (12,41 g). Wraz ze wzrostem dawki sorbentu angielskiego istotny przyrost masy części nadziemnej stwierdzono w podłożach: torf + perlit i torf wysoki.

Masa korzeni żeniszka w czasie likwidacji doświadczenia zawierała się w przedziale od 2,78 g (podłoże kontrolne torf + kora) do 13,56 g (w podłożu z torfu i perlitu przy dawce Alcosorbu-400 6 $\text{g}\cdot\text{dm}^{-3}$), tab. 6. Najwyższą średnią wartość zanotowano w podłożu z torfu i perlitu przy zastosowaniu Alcosorbu-400 (10,56 g). W pozostałych kombinacjach wartości te zamykały się w granicach od 4,17 g (włókno kokosowe z dodatkiem Alcosorbu-400) do 9,72 g (torf z dodatkiem Akrygelu KM). Najwyższe wartości masy korzeni żeniszka otrzymano w mieszaninie z torfu i perlitu (10,02 g) oraz w samym torfie (9,53 g). Korzenie o najmniejszej masie miały rośliny rosnące we włóknie kokosowym.

Dyskusja

Przygotowanie roszady roślin kwiatnikowych związane jest z dobraniem odpowiedniego podłoża. Każde podłoże ma swoje specjalne właściwości fizyczne i chemiczne [STROJNY 1992], wymagające odpowiedniego nawożenia oraz określonych zabiegów pielęgnacyjnych [TURSki i in. 1980, 1993].

Powszechnie do produkcji roszad wykorzystywane są substraty torfowe i mieszanki torfowo-korowe, a także przekompostowane trociny, węgiel brunatny, torf niski, piasek, glina, ziemia inspektowa, kompostowa czy ogrodowa [PUDELSKI 1995; HETMAN 1998].

W nowoczesnym ogrodnictwie względy ekologiczne i ekonomiczne wymuszają ciągłe poszukiwanie nowych rozwiązań technologicznych, które polepszałyby właściwości naturalnych podłoży, stwarzając przez to lepsze warunki wzrostu i rozwoju roślin.

W ostatnich latach z ogromnym powodzeniem wprowadzane są do podłoży hydrozele, które podwyższają retencję wody, zmniejszają szybkość jej parowania, wiążąc jednocześnie wodę grawitacyjną, a tym samym skutecznie ograniczają wahania wilgotności podłoża.

Badania z udziałem tych preparatów jako składników podłoży prowadzone są od kilku lat w Katedrze Roślin Ozdobnych AR w Lublinie. Badania wykazały dodatni wpływ hydrożeli na wzrost i masę sadzonek takich roślin jak: goździk, gerbera, skrzydłokwiat, pelargonja, chryzantema [HETMAN, POGROSZEWSKA 1996; POGROSZEWSKA 1998; SZOT 1998].

Badania ADAMSA i LOCKABY'A [1987] potwierdzają pozytywny wpływ superabsorbentów na zwiększenie pojemności wodnej podłoża. Sorbent skrobiowy i Terrasorb stosowany jako dodatek do torfu, wermikulitu i perlitu w stosunku (1:1) poprawił warunki wodno-powietrzne w czasie ukorzeniania sadzonek pomidora odmiany Pelikan. Zaobserwowano, że sadzonki w podłożu bez dodatku hydrożelu szybciej wędły niż te ukorzeniane w podłożu z dodatkiem superabsorbentu. Zdaniem MARTYNA i ONUCH-AMBORSKIEJ [1998] dodatek hydrożeli do podłoży szklarniowych ogólnodostępnych w sprzedaży wyraźnie wpłynął na wydłużenie ich okresu wysychania i utrzymania w nich wilgoci. Również HABER i KALWIŃSKA [1996] potwierdzają, że superabsorbenty poprawiają stan wilgotności podłoża, co powoduje lepszy wzrost i rozwój roszad: żeniszka, begonii, lobelii, petunii, szałwi i aksamitki.

Hydrożel polski w dawkach 4 i 6 g·dm⁻³ podłoża wpłynął dodatnio na wzrost liczby bocznych rozgałęzień i masę korzeni aksamitki rosnącej w tym podłożu.

Dodatek hydrożelu angielskiego w średniej dawce wpłynął korzystnie na przyrost masy części nadziemnej aksamitki w mieszaninie torfu i kory.

Alcosorb-400 w najwyższej dawce jako dodatek do torfu i kory wpłynął korzystnie zwiększając liczbę bocznych rozgałęzień żeniszka, natomiast dodawany do torfu i perlitu zwiększał masę części nadziemnej i korzeni żeniszka.

Wnioski

1. Hydrozele stosowane jako dodatek do podłoża wpływały korzystnie na jakość roszady aksamitki rozpięchłej i żeniszka meksykańskiego. Rośliny

uprawiane w podłożach z dodatkiem hydrożeli wytwarzały większą masę części nadziemnej i wcześniej wchodziły w fazę kwitnienia.

2. Rośliny wyprodukowane w podłożach z dodatkiem hydrożeli silniej się rozrastały i wytwarzały znacznie więcej kwiatów niż rośliny kontrolne, a tym samym przedstawiały większą wartość dekoracyjną i handlową.
3. Najlepszym podłożem do produkcji rozsady aksamitki rozpierzchłej i żeniszka meksykańskiego okazała się mieszanina torfu i kory z dodatkiem hydrożelu $6 \text{ g} \cdot \text{dm}^{-3}$.

Literatura

- ADAMS J.C., LOCKABY B. 1987. *Commercially produced superabsorbent material increases water – holding capacity of soil medium*. The Planters' Notes 38: 24–25.
- BEREŚ J., KAŁĘDKOWKA M. 1992. *Superabsorbenty*. Chemik 3: 59–61.
- CHMIEL H., STASIAK W. 1997. *Wykorzystanie hydrożeli jako dodatku do podłoża w uprawie pięciu gatunków paproci*. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol. 449: 31–42.
- GÓRECKI R., PAUL M. 1993. *Superabsorbenty w ogrodnictwie*. Ogrodnictwo 7: 12–13.
- HABER Z., KAŁEŃSKA A. 1996. *Wpływ polyakrylamidu na wzrost rozsady roślin kwiatnikowych*. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol. 429: 119–122.
- HETMAN J. 1998. *Podłoża do uprawy rozsady roślin rabatowych*. Mat. konf. „Uprawa roślin rabatowych i balkonowych”. Skierniewice, 7–8 V 1978: 42–44.
- HETMAN J., MARTYN W. 1996. *Oddziaływanie hydrożeli na właściwości wodne podłoża ogrodniczych*. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol. 429: 133–136.
- HETMAN J., POGROSZEWSKA E. 1996. *Wpływ Akrygelu RP na korzenie i wzrost sadzonek skrzydłokwiatu odmiany Castor otrzymanych w warunkach in vitro*. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol. 429: 149–154.
- JOHNSON M.S., LEAH R.T. 1990. *Effects of superabsorbent polyacrylamides on efficiency of use by crop seedlings*. Journal of the Science of Food and Agriculture. Liverpool 52(3): 431–434.
- KAŁĘDKOWSKA M. 1991. *Środowisko w którym żyjemy*. Przegląd techniczny 38: 20.
- MARTYN W., ONUCH-AMBORSKA J. 1998. *Ocena tempa wysychania podłoża ogrodniczych w zależności od udziału w nich hydrożelu*. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol. 461: 291–298.
- POGROSZEWSKA E. 1998. *Ocena przydatności Akrygelu – RP stosowanego jako komponent podłoża do korzenia sadzonek skrzydłokwiatu (Spathiphyllum) ex vitro*. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol. 461: 373–386.
- PUDELSKI T. 1995. *Podłoża organiczne w uprawie pod osłonami*. Konferencja: „Co nowego pod szkłem?”. Poznań, 28 II 1995: 9–18.
- STROJNY Z. 1992. *Podłoża dla roślin doniczkowych*. OWK 11: 13.
- SZOT P. 1998. *Wpływ dodatku hydrożeli do podłoża na ukorzenie i jakość sadzo-*

nek goździka szklarniowego odmiany Desio. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol. 461: 467-479.

TURSKI R., HETMAN J., SŁOWIŃSKA-JURKIEWICZ A. 1980. *Podłoża stosowane w ogrodnictwie szklarniowym*. Roczn. Nauk Rol., Ser. D 180, PWN Warszawa: 88 ss.

TURSKI R., HETMAN J., SŁOWIŃSKA-JURKIEWICZ A. 1993. *Zarys gleboznawstwa*. Wydawnictwo Akademii Rolniczej w Lublinie: 190 ss.

Słowa kluczowe: hydrożel, składniki podłoża, *Tagetes patula* L., *Ageratum houstonianum* MILL.

Streszczenie

Doświadczenie przeprowadzono w latach 1996–1998 w Katedrze Roślin Ozdobnych AR w Lublinie. W badaniach uwzględniono cztery podłoża: torf wysoki, mieszaninę torfu i kory, torfu i perlitu oraz włókno kokosowe w których uprawiano rozsadę aksamitki rozpierzchłej (*Tagetes patula* L.) i żeniszka meksykańskiego (*Ageratum houstonianum* MILL.). Do przygotowanych podłoży dodano dwa hydrożele: Akrygel KM i Alcosorb-400, każdy w dawkach po 2,4 i 6 g·dm⁻³ podłoża. Kombinacje kontrolne stanowiły podłoża bez dodatku hydrożeli. Przeprowadzone doświadczenie wykazało przydatność superabsorbentów do produkcji rozsąd roślin kwiatnikowych. Alcosorb-400 w dawce 6 g·dm⁻³ podłoża dodawany do mieszaniny torfu i kory wpłynął korzystnie na liczbę bocznych rozgałęzień żeniszka oraz dodawany do mieszaniny torfu i perlitu powodował zwiększenie masy części nadziemnej oraz masy korzeni żeniszka. Hydrożel polski – Akrygel KM dodany do torfu wysokiego w dawkach 4 i 6 g·dm⁻³ podłoża zwiększał masę części nadziemnej, liczbę bocznych rozgałęzień i masę korzeni aksamitki.

HYDROGELS AS COMPONENTS OF HORTICULTURAL SUBSTRATES USED IN THE PRODUCTION OF ANNUAL BEDDING PLANT SEEDLINGS

Barbara Michalak, Jerzy Hetman

Department of Ornamental Plants, Agricultural University, Lublin

Key words: hydrogel, the component of substrate, *Tagetes patula* L., *Ageratum houstonianum* MILL.

Summary

The experiments were carried out in the years 1996–1998 at the Agricultural University, Department of Ornamental Plants – Lublin. Four different substrates were used for the experiment: sphagnum peat, peat + bark, peat + perlite and coir where seedlings of *Tagetes patula* L. and *Ageratum houstonianum* MILL. were grown. Two hydrogels were added to the substrates: Akrygel KM and Alcosorb-400, each in the doses of 2.4 g and 6.0 g per 1 dm³ of the substrate. For

comparison substrates with no hydrogels were prepared. The experiment showed that superabsorbents had a positive influence on the production of bedding plant seedlings. Alcosorb-400 in the dose of 6 g per 1 dm³ of the substrate of peat + bark increased the number of side ramifications of *Ageratum houstonianum*, and added to the mixture of peat + perlite caused the augmentation of the mass of the overground portion and the mass of the root of *Ageratum houstonianum*. The Polish hydrogel Akrygel KM added to sphagnum peat in doses of 4 g and 6 g per 1 dm³ of the substrate increased the mass of the overground portion, number of side ramifications and the mass of the roots of *Tagetes patula*.

Dr Barbara **Michalak**
Katedra Roślin Ozdobnych
Akademia Rolnicza
ul. Leczycyńskiego 58
20-068 LUBLIN